

ADOLFO PÉREZ ESQUIVEL, PREMI NOBEL DE LA PAU DE 1980

Text: AURA COSTA / Fotos: JORDI PLAY

"No crec en les guerres justes"

Des que el 1975 Adolfo Pérez Esquivel (Buenos Aires, 1931) esdevingué coordinador del Servicio de Paz y Justicia d'Amèrica Llatina ha treballat incansablement en la defensa dels drets humans arreu del món, cosa que li valgué el Premi Nobel.

El seu nom està inscrit en majúscules en els llibres de la solidaritat i la lluita pels drets humans. No en va aquest arquitecte i escultor ha acumulat les experiències d'aquelles persones que dediquen les seves vides a millorar les dels altres. La dictadura argentina l'empresonà, el seu treball en defensa de la justícia li dugué problemes polítics, la denúncia constant de tota mena d'abusos li féu guanyar-se l'exili. Però el seu extens currículum també inclou distincions com el Memorial Juan XXIII per la pau —rebut mentre estava a la presó— o el Premi Nobel de la Pau del 1980. Ell només demana una cosa: que qui l'escolta s'uneixi en la seva lluita per aconseguir que "pau" i "justícia" no siguin paraules buides de contingut

—*Què és la pau?*

—És l'entesa, les relacions humanes entre les persones i els pobles. No és una abstracció, sinó quelcom de molt concret que hem de trobar en el nostre interior i també en la manera de comunicar-nos amb els altres. L'arrel de la pau apareix en el moment en què comencem a valorar-nos com a homes i dones i a entendre'ns a l'hora de relacionar-nos.

—*Aquesta pau que té un significat diferent per als països del sud i per als del nord?*

—No hauria de ser així. Donat que la pau està en cada un de nosaltres, cada poble hauria de poder trobar-ne el camí a través de la seva pròpia cultura i vivències. Simplement hem de saber viure en les diferències. Però cometem el gran error de considerar-nos

amos absoluts de la veritat i no tenim la capacitat de l'entesa amb l'altre. A més, moltes vegades anteposem els interessos polítics o econòmics i oblidem que aquests haurien d'estar al servei dels pobles.

—*Això és tot?*

—No. L'altre gran problema és el poder. Els mandataris haurien de ser els servidors del poble, però l'alteració de les relacions de poder el transforma en dominació i això succeeix no solament en les institucions polítiques o econòmiques, sinó també en altres àmbits com l'escola o la família. Moltes vegades els pares no saben escoltar els fills perquè els imposen la seva autoritat i no dic que això sigui dolent, però si no s'entén en què consisteix exactament l'autoritat es cau en el perill de confondre-la amb l'autoritarisme.

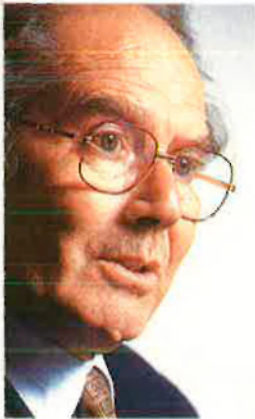
—*En un món en què els conflictes bèl·lics se succeeixen, com es pot creure en una societat regnada per la pau?*

—Un proverbi mil·lenari diu: "Si vols posar pau en el món, primer has de posar pau al teu poblat. Perquè la pau regni en el teu poblat has de tenir pau a la teva família i perquè la pau es visqui a la teva família has de tenir pau al teu cor". Per això sempre dic que la fi d'una

guerra no significa la pau, sinó el trasllat del conflicte a una altra dimensió, perquè en una guerra sempre hi ha vencedors i vençuts. Jo no crec en les guerres justes. Reconec que hi ha causes justes però la guerra sempre duu a la destrucció i a la mort i s'hi cometen moltes injustícies.

—*Doncs hi ha molts països i una part important de*

"Fins que no hi ha una reparació del dany fet, un penediment del qui l'ha causat, no podem arribar a la reconciliació, que és l'objectiu final, i que és el que ens duu a la pau. No és bo oblidar el passat."

la població que, en determinades circumstàncies, justifiquen la intervenció militar.

—Si t'hi fixes, la guerra mai es produeix de cop i volta. Primer sempre sorgeixen una sèrie de problemes i enmig hi ha tot el poder. Ara, quan aquest no aconsegueix el poder de la raó recorre al poder de les armes. Per això la guerra sempre es prova de justificar, perquè no es té la capacitat d'evitar-la amb el diàleg.

—*Moltes vegades quan acaben els combats encara no s'ha aconseguit l'entesa amb l'altre.*

—Exactament, per això el conflicte continua latent i l'única manera de tancar-lo és dialogant. Fins que no hi ha una reparació del dany fet i el penediment del qui l'ha causat, no podem arribar a la reconciliació, que és l'objectiu final i que és el que ens duu a la pau. Alguns diuen que el passat és millor oblidar-lo però jo crec que això no és bo. La memòria és història de la vida, i la vida és la memòria d'un poble. Per això la memòria sempre ha d'estar vigent perquè si els pobles oblidem, tornem a cometre els mateixos errors o de pitjors.

—*I el perdó?*

—Hem d'arribar al perdó i després a la reconciliació però això són passos que ens poden dur molt de temps. Com podem demanar a les víctimes que perdonin ràpidament els que han torturat o mort els seus éssers estimats?

—*Sovint les víctimes només exigeixen que es jutgi els culpables, com en el cas del general Augusto Pinochet. Què en pensa vostè?*

—Precisament vaig enviar una carta al primer ministre anglès per advertir-li que avalar la impunitat de Pinochet significava cometre un gran perjudici contra l'enfortiment de les democràcies perquè sobre la impunitat de criminals és impossible construir les democràcies. Pinochet és un genocida i el seu cas perjudica tota la humanitat.

—*Com valora el paper que el govern espanyol ha desenvolupat en aquest afer?*

—Espanya hauria d'haver d'apel·lat contra les decisions del govern britànic fins aconseguir l'extradició del general. No apel·lar-hi vol dir deixar de buscar la veritat i la justícia i avalar la impunitat jurídica del dictador.

—*Vostè, que fou mediador entre ETA i l'anterior govern socialista, quina anàlisi fa de l'actual situació?*

—M'impacta molt. La treva d'ETA va ser un període de molta esperança durant el qual tots confiàvem que les negociacions avançarien. Tothom sap que en tota negociació hi ha avanços i retrocessos però l'organització terrorista no va saber sostenir políticament aquest procés i va cometre l'error de trencar la treva.

D'altra banda crec que és important escoltar el poble basc per veure què pensa i què vol.

—*Alguns asseguren que els polítics no van fer tot el que calia.*

—L'error principal del govern espanyol és que sempre ha enfocat la qüestió terrorista des del punt de vista estricte de la seguretat ciutadana. S'ha limitat a considerar-ho una qüestió policíaca, quan es tracta d'un problema polític. No estic d'acord amb cap tipus de terrorisme perquè considero que per aquest camí no es resolen els problemes. Com a primer pas per tornar a encarrilar la situació, el govern podria traslladar els presos bascos a les presons d'Euskadi per una qüestió de drets humans.

—*Què opina de l'autodeterminació?*

—Que tot poble hi té dret però que caldria veure què significa realment aquest concepte. Quan una nació com Catalunya reclama l'autodeterminació busca el

“L'error principal del govern espanyol és que ha enfocat la qüestió terrorista des del punt de vista de la seguretat ciutadana. S'ha limitat a considerar-ho una qüestió policíaca, quan es tracta d'un problema polític.”

mateix que, per exemple, Chiapas? Es refereix al dret a mantenir una identitat cultural, una llengua i una conformació social pròpies o a altres conceptes? Si tenim en compte aquests tres aspectes que he assenyalat, l'autodeterminació no significaria necessàriament la desintegració d'un estat i potser aleshores no hi hauria tanta oposició a l'exercici d'aquest dret. Crec que hem d'aprofundir més en les característiques de l'autodeterminació per evitar situacions conflictives com les de Txetxènia o Kosovo.

—*On, per cert, les grans potències no s'han pogut estar de jugar a ser déu. Un paper encertat?*

—El món pateix una dinàmica permanent de transformacions i tinc molts dubtes sobre el dret que les grans potències tenen d'intervenir-hi. La intervenció internacional a Kosovo o al Golf Pèrsic va posar en serioses dificultats les sobiranes.

Per això crec que, en tot cas, s'hauria d'haver intervingut diplomàticament i com a forma preventiva del conflicte. Recentment vaig viatjar a l'Iraq per comprovar les conseqüències del bloqueig nord-americà i em vaig quedar astorat de com està de castigada la població i de quantes atrocitats s'amaguen a l'opinió pública. I jo em pregunto: amb quin dret les grans potències sotmeten l'Iraq o Cuba? Crec que les Nacions Unides haurien d'actuar d'una altra manera.

—*L'accés de Jörg Haider al govern austríac ha posat de manifest el suport popular creixent que els partits polítics ultradretans reben arreu. Com veu aquest fenomen tenint en compte els grans fantasmes del passat?*

—Això que ara ha passat a Àustria ja va passar fa anys a Argentina. El general Domingo Bussi, un exdictador responsable de genocidi, es va presentar a les eleccions a la província de Tucumán i va guanyar! Va

ser escollit democràticament com a governador! Això vol dir que el poble s'ha tornat boig? Doncs no, és un problema de falta de memòria, de falta de comprendre el passat viscut per un poble. Des que es va acabar la Segona Guerra Mundial han passat més de cinquanta anys. Creus que l'actual generació, que no va viure el trauma de la guerra i que no té memòria de la història viva del seu poble, sap què va significar aquella guerra per tal d'evitar que torni a passar?

—*Què s'hi pot fer, doncs?*

—Cal que s'engegui un procés d'educació i de formació de consciència crítica de la població perquè aquesta sigui capaç de discernir els veritables valors, i s'ha de posar fi a la tremenda manipulació dels mitjans de comunicació. Manipulant la televisió et poden mostrar les coses més aberrants com a fets positius, et poden crear una imatge virtual i incidir en determinats missatges i això pot conduir a la globalització del pensament, al pensament zero, que és una tendència que hem de començar a revertir cap al pensament i els valors propis. Per això sempre dic que és molt important la resistència cultural, espiritual i social, per evitar que quedem indefensos davant aquestes agressions.

—*La clau per evitar el racisme és educar en el respecte a les diferències?*

—La gran virtut i riquesa d'un poble és brindar ajuda a altres pobles necessitats. Hi ha d'haver una solidaritat recíproca, s'han d'obrir les possibilitats cap a les relacions humanes i s'ha d'entendre que la immigració aporta una gran riquesa a les cultures sense que, per això, aquestes perdin la seva identitat. I aquest és el gran desafiament de la cultura de pau: poder arribar a l'entesa per construir una societat nova.

—*El futur no es dibuixa gens fàcil per a uns infants que estan massa avesats a la violència...*

—El treball amb els nens és el que a hores d'ara ens

—No corren bons temps per als emigrants. Per què hi ha tant de rebuig a l'estranger? —Pels condicionants econòmics. Cada vegada hi ha menys fonts de treball i més atur i s'ha generalitzat la falsa creença que això és culpa dels immigrants. La falta de treball, però, la provoca el sistema.

són nord-americanes i, per tant, reproduïen els valors i maneres de pensar d'aquella societat. Això, que no és casual, marca les conductes, els comportaments i fa caminar els pobles cap a aquella globalització sense diferències identitàries de què parlàvem abans. Crec en la llibertat d'expressió però no crec que sigui bo l'avassallament i la imposició d'aquest pensament únic de violència, de sotmetiment i d'indefensió.

—*Queda alguna esperança?*

—Ens hauríem de preguntar què volem per als nostres fills, quin tipus de societat els deixem i quina és la nostra responsabilitat en aquesta societat. Cal que deixem de ser espectadors i que ens declarem protagonistes de les nostres pròpies vides i de la nostra història. Només així podrem construir, perquè d'una altra manera estarem abocats a un projecte de sotmetiment i de mort.

preocupa més perquè es produeix un deteriorament tan profund dels valors humans. Per això vint premis Nobel de la Pau hem fet una crida a les Nacions Unides i hem demanat que es declari el 2000 com a any de la cultura de pau i el període del 2001 al 2010 com a dècada de la cultura de pau i de la no violència. Si aquestes peticions es fan efectives, la humanitat pot fer un pas summament significatiu cap al desterrament de la cultura de la violència que actualment impera. Saps que estudis sociològics fets recentment als EUA han revelat que entre els quatre i els divuit anys un infant veu per televisió més de 40.000 escenes de violència?

—*Quines són les conseqüències?*

—Tu diràs! Després d'aquesta exposició continuada a imatges violentes, què podem esperar que quedi a la ment d'aquest nois? Moltes vegades, els pares fan veure als fills la televisió perquè no els molestin i això és molt greu, especialment si tenim en compte que el 85% o el 90% de les sèries televi-

